

Archeologienota: De ontwikkeling aan de Stationsstraat te Hoeselt

Annelies De Raymaeker

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017F29
Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148
Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie: Hoeselt, Stationsstraat (fig. 1.1 en 1.2)
Bounding box: punt 1: x: 229181; y: 171674
punt 2: x: 229282; y: 171777
Hoeselt, Afd. 1, Sectie G, percelen 643K6, 643H6, 643G6, 643F6, 643X2, 643Z2, 643L6, 717^E3, 643P6, 717Z5 (deel) en 486P2 (fig. 1.3)

2.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde vooronderzoek – bestaande uit een bureauonderzoek – kan onvoldoende aangetoond worden dat er zich geen relevante archeologische waarden op dit terrein bevinden. Daarom kan er gewezen worden op de noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). Op basis van het bureauonderzoek kan eveneens worden vastgesteld dat de geplande werken een grote impact zullen hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief.

Het projectgebied bevinden zich in het oosten van de huidige kern van Hoeselt. Het maakt deel uit van een zeer landelijke regio waar in het verleden weinig grootschalige archeologische inventarisaties gebeurd zijn. Het projectgebied is echter gelegen in een landelijk gebied met een hoog archeologisch potentieel. Meer ten oosten van het projectgebied wordt het vermoedelijk tracé van een Romeinse heirbaan gesitueerd. Het Romeinse verleden van Hoeselt is reeds lange tijd gekend. Verschillende onderzoeken in de buurt leverden bewijzen voor bewoningssporen vanaf deze periode. Ten westen van het projectgebied werd een Romeinse villa samen met een Merovingisch grafveld onderzocht tijdens een vlakdekkende opgraving. Daarnaast werd ten oosten van het projectgebied bij verschillende veldprospecties lithisch materiaal aangetroffen.

Een opeenvolging van historisch kaartmateriaal wijst op geen bewoning het projectgebied. De bewoning valt tijdens deze periodes meer ten westen te situeren.

Het projectgebied is tijdens de late middeleeuwen steeds in gebruik geweest als akker of weide. Tijdens de 20ste eeuw is het zuidelijke deel van het projectgebied tweemaal bebouwd geweest. De aard van dit gebouw, en vooral de verstoringsdiepte hiervan, is niet gekend. Op dit moment is het projectgebied niet bebouwd. Het terrein is momenteel voorzien van hoge struiken en bomen, waardoor het niet toegankelijk is voor verder onderzoek.

Landschappelijk gezien ligt het projectgebied op de oostelijke flank van een uitloper van een heuvelrug, net aan de rand van de lager gelegen vallei. Tussen het uiterst westelijke en uiterst oostelijke punt van het projectgebied is een hoogteverschil van ca. 2,5 m waarneembaar. Er zijn echter geen concrete elementen die wijzen op een grootschalige erosie of verstoring van de bodem. Bodemkundig gezien wordt het projectgebied gekarteerd als een OB-bodem (bebouwde zone). Dit lijkt echter niet overeen te stemmen met de realiteit. Rondom het projectgebied worden verschillende zones als OT (sterk

vergraven gronden) en ON (opgehoogde terreinen) gekarteerd. In de ruime omgeving worden onder andere niet gleyige leemgronden met een dikke textuur B horizont (AbaO), zwak tot matig gleyige gronden op leem zonder profielontwikkeling (Acp en Adp) en matig gleyige leemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont (Adc) gesitueerd.

De informatie die tijdens het aanbevolen archeologisch (voor)onderzoek wordt verzameld, kan in de toekomst worden uitgebreid. Hierdoor bevat het onderzoek veel potentieel tot kenniswinst.

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Landschappelijke boringen	Ja	De aard en diepte van de verstoringen door eerdere bebouwingen is op dit moment niet gekend. Mogelijk is het terrein grotendeels verstoord door eerdere werkzaamheden op het terrein, maar dit kan op dit moment niet met zekerheid worden aangetoond.
Landschappelijke profielputten	Nee	Er wordt binnen het projectgebied geen specifieke bodemkundige situatie verwacht die het graven van landschappelijke profielputten noodzakelijk maakt. Het uitgevoerde bureauonderzoek heeft geen verhoogde verwachting gecreëerd voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Binnen dit onderzoek biedt deze methode geen meerwaarde en zal dit vermoedelijk niet tot kenniswinst leiden. Het grootste gedeelte van het projectgebied bestaat uit weidegrassen waardoor eventuele archeologische artefacten niet kunnen worden opgemerkt. Dergelijk onderzoek is bijgevolg niet nuttig en niet noodzakelijk.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkenkend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Tijdens het uitgevoerde bureauonderzoek werden geen elementen aangetroffen die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Hoewel deze methode niet overdreven destructief is, lijkt het toch geen meerwaarde of kenniswinst te bieden voor het onderzoek.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale strategie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Om beter ruimtelijk inzicht toe te laten is het nodig een groter percentage van het terrein (12,5%) te onderzoeken dan de voorgaande onderzoeksmethoden, wat resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief. Deze methode is echter niet overdreven schadelijk te noemen. Ondanks de grotere schadelijke impact op het bodemarchief is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande

afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een landschappelijk booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek. Omdat het terrein momenteel niet toegankelijk is (aanwezigheid hoge begroeiing en bomen), kan dit onderzoek op dit moment niet worden uitgevoerd. Omwille hiervan wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een **vooronderzoek in uitgesteld traject**.

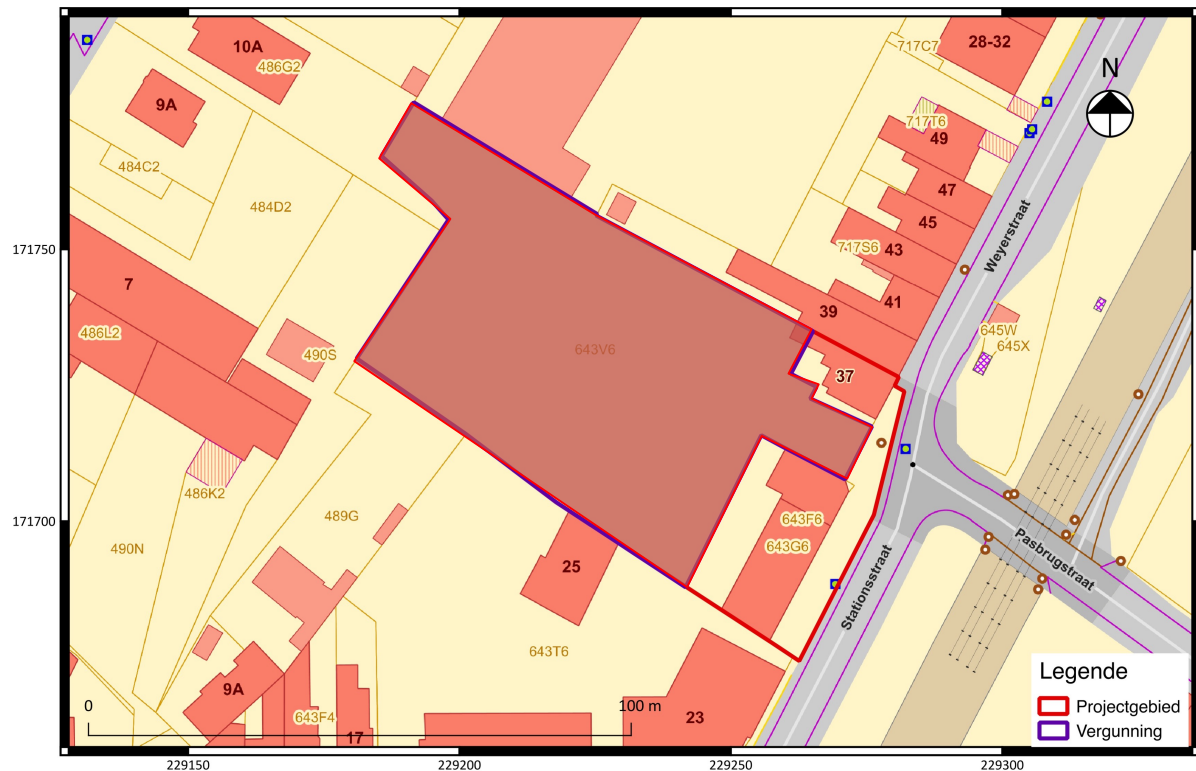

Fig. 2.1: Syntheseplan met aanduiding van de zone geselecteerd voor verder onderzoek.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveau's aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte om een inschatting te kunnen maken van de verstoring van de bodem. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Kunnen de gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek bevestigen, verfijnen of bij te sturen op vlak van de opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periode en aard van de site bijvoorbeeld?

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?

- Waar ligt/ lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Is de bodemopbouw nog van die aard dat het verder archeologisch onderzoek, in dit geval een proefsleuvenonderzoek, nuttig maakt?
- Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?
- Kan verder archeologisch onderzoek binnen het projectgebied bijdragen tot kenniswinst met betrekking tot de ontwikkeling van Hoeselt in het verleden?

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie werd gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

De onderzoeksmethode beslaat de oppervlakte van 4.154 m², zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (fig. 2.1). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken, zijnde het **landschappelijk booronderzoek** en het **proefsleuvenonderzoek**, zijn hoofdstuk 7.3.2 en hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk van toepassing.

Landschappelijk booronderzoek

Het landschappelijk booronderzoek wordt conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd. Er wordt in een verspringend driehoeksgrid van 50 op 50 m boringen voorgesteld op het terrein, hoewel een dergelijk grid niet verplicht is en kan worden aangepast in functie van de evaluatie van de bodemgesteldheid. Deze dekking werd (naast tevens gehanteerde dekkingen in een grid van 25, 30 of 40 m op 30 m) ook voorheen conventioneel gehanteerd bij landschappelijke boringen. Indien op basis van de boorresultaten echter niet duidelijk is of er al dan niet een mogelijk bewaarde onderliggende paleobodem aanwezig is of tot op welke hoogte het terrein precies is verstoord, kan het grid alsnog verdicht worden naar een grid van 25, 30 of 25 m op 30 m tot deze vraagstelling uitgeklaard is. Omwille van praktische redenen zoals het voorkomen van zand en de mogelijkheid van de aanwezigheid van puin in de ondergrond wordt geopteerd voor het gebruik van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm.

Proefsleuvenonderzoek

De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van 2 m met een maximale tussenafstand (van as tot as) van 15 m. De proefsleuven worden in een min of meer vast grid aangelegd met een quasi noordwest-zuidoostelijke oriëntatie (fig. 2.2). Deze oriëntatie wordt voorgesteld omdat dit inspeelt op de topografische situatie (rekening houdende met het reliëf) en zorgt voor een accurate steekproef, zonder enige willekeur. De sleuven moeten minstens 10% van het volledige terrein beslaan, tenzij tijdens de uitvoering van de werking grote bodemverstoringen worden vastgesteld. In totaal moet minstens 12,5% van het terrein onderzocht worden. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. Kijkvensters worden ook gegraven om schijnbaar lege zones te controleren.

Er wordt geen proefsleuf gegraven in de toegangsweg tussen de twee huidige gebouwen. Binnen deze zone is reeds een riolering en nutsvoorzieningen aanwezig.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. De proefsleuven worden aangelegd op alle archeologische niveaus waarop grondsporen te zien zijn. De teelaarde en het eventuele onderliggende colluvium worden verwijderd. Bij het leesbaar maken van het te registreren grondvlak dient aandacht te worden besteed aan de aanwezigheid van lithisch materiaal. Een steentijdsite is weinig waarschijnlijk, maar kan immers niet uitgesloten worden. Indien een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek, worden de artefacten in 3D geregistreerd. Het materiaal wordt tijdens het veldwerk voorgelegd aan een ervaringsdeskundige lithische artefacten.

Zowel de uitvoerders van het landschappelijk booronderzoek als het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

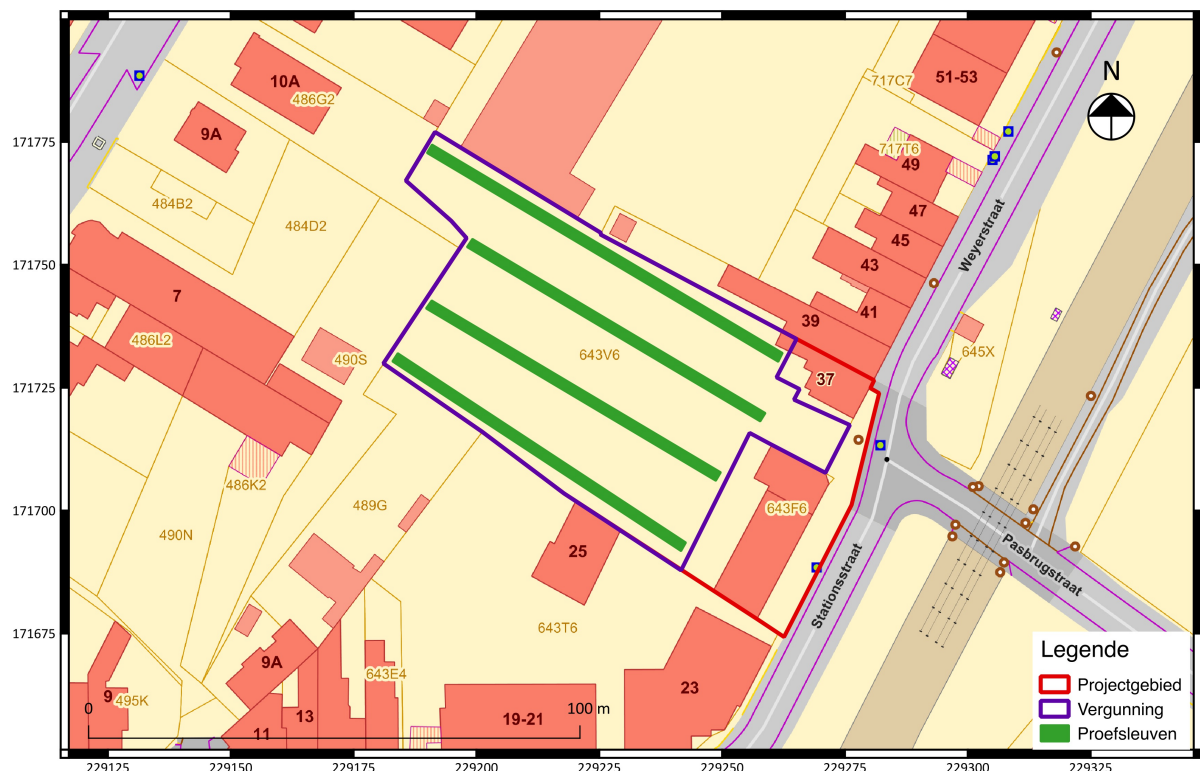

Fig. 2.2: Syntheseplan met aanduiding van het voorgestelde sleuvenplan.